

Vildtinformation

2025

Ministeriet for Grøn Trepert

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø

Vildtinformation 2025

Udgivet af Styrelsen for Grøn
Arealomlægning og vandmiljø

Redaktør:

Ulla Skovsbøl

Redaktion: Jens Skovager Østergaard,
Anders Larsen, Søren Egelund, Nuno
Moth-Lund, Jonas Kildegaard, Viktor Bech
Pedersen

Grafisk tilrettelæggelse:

Ph7 Kommunikation v. Peder Hovgaard

Forsidefoto: Colourbox

Øvrige fotos: Jonas Kildegaard, Ulla
Skovsbøl, Camilla Fløjgaard, Cecilie Lohse
Straarup Mielec og Colourbox

Tak

Tak til Jan Eriksen, Vildtforvaltningsrådet;
Rasmus Ahlmann, Naturstyrelsen; Thomas
Kjær Christensen og Camilla Fløjgaard, DCE
Aarhus Universitet; Sussie Pagh, Aalborg
Universitet og Anne Sofie Hammer Køben-
havns Universitet.

ISBN: 978-87-85306-74-6

*Artiklerne må gengives med kildeangivelse
Redaktionen afsluttet: 20. februar 2025*

Indhold

Velkommen til Vildtinformation	3
Grøn trepart: Meget mere natur	4
Vildtforvaltningsrådet: Nye jagttider på vej	5
Ænderne er i EU's kikkert	6
Forvaltning af hjortevildt skal nytænkes	7
Jægerne er blevet bedre til at overholde reglerne for regulering	8
Den bedste biotopplan skaber ny natur	10
Døde solsorte varsler en fremtid med nye vildtsygdomme	12
Fugle og hjortevildt undersøges for PFAS	13
Vildtudbyttet fortsætter langvarigt fald	14
Lovnyt: Nye reservatbekendtgørelser og prøvegebyrer	17
Droner finder flere harer i landskabet	18
Jagttegnsmidlerne - sådan blev de brugt	19
Nyttige adresser	20

Foto: Ulla Skovsbøl

Velkommen til Vildtinformation 2025

2025 bliver et spændende år, hvor meget nyt skal ske i naturforvaltningen i Danmark og i det danske landskab. Der er store forandringer på vej, som i en eller anden grad vil berøre alle borgere i landet, men i særlig grad, dem, der som jægerne holder af naturen og færdes i den eller lever af den.

Den Grønne Trepartsaftale, som blev indgået sidste år mellem regeringen og et bredt flertal af Folketingets partier, indebærer, at et landbrugsareal på størrelse med Fyn skal tages ud af drift: 140.000 hektar lavbundsjord skal omdannes til natur, og 250.000 hektar skal derudover tilplantes med skov. Det skal ske, for at vi kan opfylde de danske klimamål, sikre et godt vandmiljø og opnå en bedre biodiversitet, end vi har i dag.

Samtidig har vi fået ny EU-lovgivning – den såkaldte naturgenopretningsforordning – som bl.a. indebærer, at Danmark lige som alle andre medlemslande skal iværksætte genopretningstiltag på 30 procent af den habitatnatur, der er i dårlig tilstand, inden 2030, 60 procent inden 2040 og 90 procent inden 2050. Kort sagt: Vi får meget mere natur i Danmark i de kommende år, og vi skal forbedre kvaliteten af den natur, vi allerede har, så vi får rigere dyre- og fugleliv.

Jagt og vildtforvaltning skal naturligvis være med til at understøtte denne udvik-

ling. Derfor er ansvaret for jagten og vildtforvaltningen overført til Ministerium for Grøn Trepert. Naturstyrelsen er i sin helhed rykket fra Miljøministeriet til Ministeriet for Grøn Trepert, og det samme gælder cirka halvdelen af Miljøstyrelsen – herunder de medarbejder, der arbejder med vildtforvaltning og forvaltning af arter generelt i Danmark og administration af jagttegn. Den nye styrelse hedder Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø.

Både i den nye styrelse og i Naturstyrelsen arbejder vi videre med vores hidtidige opgaver på området, og i denne udgave af Vildtinformation kan du læse mere om udvalgte dele af dette arbejde. Bladets artikler giver dig blandt andet indsigt i Vildtforvaltningsrådets arbejde og i ny lovgivning. Du kan læse om arbejdet med de nye jagttider, som skal træde i kraft i 2026, om Naturstyrelsens kontrol med reguleringstilladelser, om biotopplaner for de ejendomme, der udsætter fuglevildt, om revision af reservatbekendtgørelserne og meget mere.

God læselyst

Katrine Nissen
Vicedirektør i Styrelsen for Grøn
Arealomlægning og Vandmiljø

Grøn trepart: Meget mere natur i Danmark

Foto: Naturstyrelsen

Ministeriet for Grøn Trepert står i spidsen for den ambitiøse natursatsning, som skal omlægge 15 procent af Danmarks areal fra landbrugsjord til natur og skov af hensyn til klima, vandmiljø og biodiversitet.

”Med den grønne trepart vil vi tegne et nyt grønt danmarkskort, hvor vi omdanner mere end 15 procent af vores landbrugsareal til skov og natur. Det er en kæmpe opgave, som kræver, at vi samler relevante kompetencer og kræfter under ét ministerie.” Sådan sagde den nyudnævnte trepartsminister Jeppe Bruus, da han præsenterede det nye Ministerie for Grøn Trepert, som han siden den 29. august 2024 har stået i spidsen for.

Det nye ministerium har fået to styrelser: Dels Naturstyrelsen, der fortsætter som hidtil, dels den nyoprettede Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø, som har fået sine medarbejdere fra Landbrugsstyrelsen og Miljøstyrelsen. Jagt og vildtforvaltning hører nu under Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø.

Nye skove og vådområder

Hovedopgaven for det nye ministerium bliver en kæmpe omlægning af landbrugsjord til natur. Et areal, der er lidt større end Fyn og Bornholm til sammen, skal ikke længere dyrkes med afgrøder, men omdannes til blandt andet vådområder og skov af hensyn til klima, vandmiljø og biodiversitet. Trepertsaftalen

lægger op til, at der skal plantes i alt 250.000 hektar skov inden 2045, og 140.000 hektar kulstofrige lavbundslande skal være taget ud af drift allerede i 2030. Desuden skal der inden for de samme fem år oprettes syv nye naturnationalparker fordelt over landet.

Formålet med de store om-lægnings er at opfylde ambitiøse mål i forhold til klima, vandmiljø og biodiversitet. Formålet Udtagningen vil bremse udledningen af klimaskadelig CO₂ fra omsætningen i den meget humusholdige lavbundsland.

De nye skove skal plantes blandt andet for at træerne kan optage overskydende næringsstoffer fra jorden og dermed skåne vandmiljøet for den store udledning af især kvælstof, som kommer fra den intensivt dyrkede landbrugsjord. Skovrejsningen skal være med til at dæmme op for problemerne med iltsvind i de indre danske farvande. Endelig skal alle de mange nye naturområder sikre gode levesteder for dyr og planter og dermed en bedre biodiversitet.

Der følger 43 milliarder kroner med den grønne trepartsaftale. De mange penge skal via Den Grønne Arealfond blandt andet gå til at opkøbe jord fra de landmænd og

lodsejere, der er interesserede i at sælge jord til udtagning.

Lokale treparter i arbejde

For at sikre lokal forankring og opbakning til de store forandringer er der etableret 23 lokale treparter landet over. De skal spille en væsentlig rolle i forhold til at realisere visionen om et grønnere Danmark. Ligesom ved de landsdækkende forhandlinger om grøn trepart er det lokale repræsentanter for landbruget og Danmarks Naturfredningsforening, der sammen med de lokale myndigheder – kommunerne og Naturstyrelsen – skal føre ”Aftale om et Grønt Danmark” ud i livet lokalt.

Det forventer ministeren for grøn trepart Jeppe Bruus sig meget af, som han skrev i sin nytårstale i Altinget i januar 2025:

”Mit ønske for 2025 er, at den grønne trepart bliver en håbsfortælling. At mange kan se, at vi får et bedre klima, en stærkere fødevarerproduktion og mere natur. Men også at det er et projekt, der engagerer danskerne,” siger han. ”Jeg mærker allerede en stor begejstring. Der er rigtig mange, der rækker ud og gerne vil være med. Dem skal vi engagere og de skal mærke ”ånden” i den grønne trepart.”

”

Mit ønske for 2025 er, at den grønne trepart bliver en håbsfortælling. At mange kan se, at vi får et bedre klima, en stærkere fødevarerproduktion og mere natur.

Jeppe Bruus, minister for Grøn Trepert

Læs mere om den grønne trepart på ministeriets hjemmeside:
<https://mgtp.dk>

Nye jagttider på vej

Jagttidsbekendtgørelsen bliver revideret hvert fjerde år, og en ny udgave vil efter planen træde i kraft den 1. juli 2026. Derfor er revisionen af jagttiderne i fuld gang.

Jagtloven forudsætter, at jagten til enhver tid skal være bæredygtig, og derfor er jagttiderne ikke lagt fast én gang for alle. Vildtforvaltningsrådet har aftalt, at jagttiderne skal have et stort eftersyn hvert fjerde år, og desuden skal der være en mindre revision midt i perioden.

Forberedelserne til næste store revision er i fuld gang, så en ny jagttidsbekendtgørelse kan træde i kraft den 1. juli i 2026. Undervejs i processen er DCE, Aarhus Universitet med og bidrager med afklaring i faglige spørgsmål.

Jagttidsrevision tager tid

En jagttidsrevision er en lang og kompliceret proces, og på Vildtforvaltningsrådets møde i marts 2024 blev medlemmerne enige om, hvilke arter de vil se nærmere på. Rådet kan ikke bestemme jagttiderne selv, men kommer med en indstilling til ministeren, som nu er Minister for Grøn Trepert, Jeppe Bruus.

Før rådet sender sin indstilling til ministeren, skal listen vurderes af vildtforskerne ved DCE, Aarhus Universitet, som udarbejder en videnskabelig rapport med faglige vurderinger af de enkelte arter.

Det er Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø (tidligere Miljøstyrelsen), der bestiller den faglige udredning for at sikre, at jagttider altid bygger på videnskabelig vurdering af bestandene.

Sidst på året 2025 modtager ministeren Vildtforvaltningsrådets endelige indstilling, og i begyndelsen af 2026 vil en ny jagttidsbekendtgørelse kunne sendes i offentlig høring. Efter planen vil ministeren derefter sætte sin underskrift på den nye jagttidsbekendtgørelse inden 1. juli 2026, så den kan gælde for resten af jagtåret 2026/27.

Andejagten kan blive berørt af den nye jagttidsbekendtgørelse. Foto: Colourbox

Fuglene er langt i overtal blandt de arter, som måske skal have ny jagttid, men visse pattedyr er også på revisionslisten såsom hare, ræv og rådyr.

På dagsordenen i 2024

Jagttider, hjortevildt og etik fyldte godt på Vildtforvaltningsrådets dagsordner i 2024.

Bølgene kan gå høj i Vildtforvaltningsrådet, når medlemmerne skal blive enige.

Vildtforvaltningsrådet er et ministerudpeget råd med ni medlemmer fra syv forskellige interesseorganisationer, der arbejder med naturspørgsmål ud fra vidt forskellige indfaldsvinkler. Landbrug & Fødevarer har som den eneste organisation to medlemmer. Formanden, Jan Eriksen, repræsenterer ikke nogen organisation, men er tidligere mangeårig direktør i Friluftsrådet. Rådets opgave er at rådgive ministeren – nu minister for Grøn Trepert Jeppe Bruus – om jagt og vildtforvaltning.

2024 var ikke et rekordår, hvad ophedede diskussioner angår. De vigtigste punkter på årets dagsordner var revision af jagttiderne, hjortevildtforvaltning og jagtetik, og her gav hjortevildtet ubetinget anledning til de mest ophedede diskussioner, som fortsætter i 2025.

Ord som samforvaltning, fodring og arealkrav bliver ved med at dukke op i debatterne og giver anledning til skarpe meningsudvekslinger. Det er dog nødvendigt snart at finde fælles fodslag, for rådet har fået stillet den opgave at udarbejde et forslag til en ny hjortevildtforvaltning, og har endnu et år til deadline.

Pibeand. Foto: Geslur Gislason

Muligt jagtforbud på ænder

- Krikand
- Spidsand
- Skeand
- Pibeand

Ænderne er i EU's kikkert

Alle svømmeænder er i tilbagegang i Danmark, og derfor kan de blive omfattet af et EU-forbud mod jagt.

princippet er alle vildtlevende fugle og pattedyr fredede i Danmark. Når det alligevel er muligt at gå på jagt, er det fordi jagtloven giver mulighed for at fastsætte jagttider på visse arter. Det skal dog altid ske inden for rammerne af EU's habitatdirektiv eller fuglebeskyttelsesdirektiv, og i forbindelse med den kommende revision af jagttiderne, kan EU's indflydelse også blive afgørende på andre måder.

"Vi kan ikke selv suverænt fastlægge jagttider i Danmark. Denne gang kan det få betydning, at EU er ved at undersøge, hvordan jagt påvirker 30 jagtbare arter, som er i tilbagegang," konstaterer formand for Vildtforvaltningsrådet Jan Eriksen.

"For nogle af arterne kan resultatet blive et jagtstop, og det

kan få konsekvenser her i landet, fordi alle svømmeænder på nær gråand er i tilbagegang."

EU-kommissionen ser blandt andet på, om jagten på krikand, spidsand, skeand og pibeand er bæredygtig i EU-området i det nuværende omfang, og netop de arter er ret talrige i Danmark. Krikænder, spidsænder, skeænder og pibeænder kommer trækken-

de hertil fra Rusland. De er en del af meget store flyway-bestande, som ikke i deres helhed indgår i EU's opgørelser.

Da EU-kommissionen taler for at forvalte fuglebeskyttelsesdirektivet ud fra forsigtighedsprincippet, afhænger det af den videre EU-proces, om jagttiden på de fire andearter kan opretholdes som hidtil, forklarer Jan Eriksen.

Taffeland. Foto: Geslur Gislason

”

EU er ved at undersøge, hvordan jagt påvirker 30 jagtbare arter i tilbagegang. Resultatet kan i nogle tilfælde blive et jagtstop, og det kan få konsekvenser her i landet, fordi alle danske svømmeænder på nær gråand er i tilbagegang.

Jan Eriksen, formand for Vildtforvaltningsrådet

Foto: Ulla Skovsbøl

Organisationerne i Vildtforvaltningsrådet

- Danmarks Naturfredningsforening
- Dansk Ornitologisk Forening
- Dyrenes Beskyttelse
- Friluftsrådet
- Danmarks Jægerforbund
- Landbrug & Fødevarer (2)
- Dansk Skovforening

Forvaltningen af hjortevildtet skal nytænkes

Bestandene af kron- og dåvildt bliver ved med at vokse, og de er skævt sammensat med hensyn til køn og alder. Derfor fortsætter arbejdet med at udvikle en mere bæredygtig hjortevildtforvaltning i 2025.

”Vi er enige om, at den nuværende afskydning af hjortevildt i Danmark ikke er bæredygtig. Vi er enige om at fodring af hjortevildtet, som den foregår i dag, er problematisk. Og vi er også enige om, at samforvaltning kan være et godt virkemiddel, hvis forvaltningen skal være mere bæredygtig.”

Sådan opsummerer formanden for Vildtforvaltningsrådet Jan Eriksen diskussionerne ved ”Hjortevildtdøgnet 2024”, hvor omkring hundrede repræsentanter fra de regionale hjortevildtgrupper var samlet i helt døgn for at diskutere fremtidens forvaltning af kronvildt og dåvildt.

De mange interessenter fra hjortevildtgrupperne forsøgte sammen at udvikle ideer til virkemidler, som kan sikre en bæredygtig forvaltning af hjortevildtet i Danmark.

For stor fokus på handyr

Det centrale problem i hjortevildtforvaltningen er, at bestandene er i ubalance og i nogle områder i voldsom vækst. Det giver mange steder i landet problemer for blandt andre landmænd, som i stigende grad oplever, at store rudler af hjortevildt ødelægger deres afgrøder.

Tilvæksten og ubalancerne i bestandene skyldes primært, at jægerne hellere vil skyde hjorte med store gevirer end hinder og kalve. Dermed bliver kønsbalancen i bestandene skævt. Da de overtal-

lige hinder sagtens kan få en kalv per år, selv om der er færre handyr i flokkene, bliver alderssammensætningen yderligere skævt med forholdsvis mange kalve og unge dyr og få gamle hjorte.

Problemerne i hjortevildtforvaltningen er dog langt fra nye. I 2021 var et flertal i Vildtforvaltningsrådet således enige om at anbefale et krav om loft over det antal ældre hjorte, man må nedlægge på et givet areal – det såkaldte arealkrav. Forslaget blev dog ikke politisk vedtaget, men blev sendt retur til Vildtforvaltningsrådet.

Nu arbejder Vildtforvaltningsrådet og hjortevildtgrupperne derfor videre med andre ideer – blandt andet samforvaltning. Det vil sige samarbejde om forvaltning og fællesjagter på kronvildtet på tværs af ejendomsskel. Samforvaltning fungerer blandt andet meget succesfuldt i Sverige i kombination med restriktive regler for afskydning af ældre kronhjorte.

I Danmark har jægere og lods ejere også flere steder i landet afprøvet forskellige modeller for samforvaltning for eksempel på Fanø og på Oustrup Hede.

Samforvaltning – et virkemiddel

Samforvaltning stod derfor højt på den lange liste med forslag til virkemidler, som deltagerne i Hjortevildtdøgnet 2024 har opstillet. På idélisten er også mere

Kronhind og kalv. Foto: Colourbox

målrettet jagttegnsundervisning, mere præcise paroler på jagterne med vægt på afskydning af hinder og kalve og forbud mod fodring af hjortevildtet.

Diskussionen fortsætter

Diskussionerne på Hjortevildtdøgnet 2024 var gode og konstruktive, understreger Jan Eriksen, som ud over at være formand for Vildtforvaltningsrådet også står i spidsen for Den nationale hjortevildtgruppe. Men der er stadig et stykke vej til mål, påpeger han.

”Vi har efterhånden diskuteret hjortevildtforvaltningen gennem flere årtier uden at finde en løsning på problemerne. Men i 2024 oplevede vi et engagement på tværs af interesser og organisationer, som lover godt for fremtidens forvaltning, og som vi bygger videre på i 2025” siger Jan Eriksen.

”

Vi har efterhånden diskuteret hjortevildtforvaltningen gennem flere årtier uden at finde en løsning på problemerne.

Jan Eriksen, formand for Vildtforvaltningsrådet

Protokol for Hjortevildtdøgnet 2024:

<https://bit.ly/40DWCP>

Læs mere om hjortevildtforvaltning:

<https://bit.ly/3CJ1UKS>

Foto: Jonas Kildegaard

Bramgæs. Foto: Jonas Kildegaard

Jægerne er blevet bedre til at leve op til reglerne for regulering

I 2024 viste Naturstyrelsens kontrol med tilladelserne til regulering, at godt én ud af tre ansøgere overholdt tilladelsens forudsætninger og vilkår, mens halvdelen af alle tilladelser blev inddraget. Det er ikke godt – men bedre end i 2023.

En let sky af fugle bølger op og ned på den blå og ellers skyfri vinterhimmel. Den kommer nærmere og fylder luften med lyd. Rasmus Ahlmann, vildtkonsulent i Naturstyrelsen er ikke i tvivl: En stor flok bramgæs gør klar til landing. Gæssene har udsat sig en stor mark i det flade vestjyske landskab nær Ulfborg, hvor fugle i forvejen sidder tæt. Her er flokke af sangsvaner, grågæs og andre gæs, og de nytilkomne bramgæs slår sig ned blandt dem i stubben efter den høstede majs.

"Her sidder de godt. Her gør de ingen skade," konstaterer Rasmus Ahlmann. Og det er netop de skader, bramgæs kan gøre på markafgrøder, som står øverst på hans arbejdseddel i dag. Som vildtkonsulent arbejder Rasmus blandt andet med Naturstyrelsens stikprøvekontrol af de tilladelser, som bliver givet til at regulere – det vil i praksis sige skyde – det, der kaldes "skadevoldende vildt".

Ved skadevoldende vildt forstår man vildtlevende dyr, som gør omfattende skade på erhvervsøkonomiske interesser som landmænds afgrøder eller fiskeres fangst, som skader sårbare arter i naturen, som er til gene for luft-

farten eller måske lige frem for folkesundheden. Og i Vestjylland, hvor Rasmus bor og arbejder, kan bramgæssene først og fremmest gøre skade på markafgrøder.

90 pct. dumpede i 2023

"Men på de her marker er der jo ikke nogen afgrøde," siger han og peger ud over de vidtstrakte, høstede majsmarker. "Det her er stubmarker. Der er ingen afgrøde, som gæssene kan gøre skade på, så her er det fint at de sidder og æder," forklarer han.

Rasmus Ahlmann har på denne novemberdag i 2024 udtrukket tre tilfældige tilladelser til stikprøvekontrol. Det er tre tilladelser til at regulere bramgæs efter vildtskadebekendtgørelsens regler. 2022 var det første år med systematisk stikprøvekontrol, og allerede efter de indledende kontroller stod det klart, at der var noget at rette op på.

I 2023 blev seks ud af ti tilladelser tilbagekaldt, fordi ansøgerne ikke overholdt forudsætninger og vilkår – helt præcist 62 procent.

I 21 procent af tilfældene kunne ansøgere få lov til at beholde tilladelsen efter at have modtaget vejledning, og kun i 17 procent af var alt, som det skulle være.

"Overtrædelserne kan skyldes uvidenhed, altså at man ikke kender eller forstår reglerne, men i andre tilfælde er det forsætligt, at man simpelthen er ligeglad. Det kan være, man har søgt reguleringstilladelse ud fra jagtligge interesser, men det kan også være et spørgsmål om indstilling og natursyn. Der er nogle landmænd, som bare ikke synes, gæssene skal have lov at være der," siger Rasmus Ahlmann.

Krav om omfattende skade

Dagens kontrol foregår i det nordvestjyske omkring Bøvlingbjerg, og Rasmus holder ind ved første kontrolsted for at se på markerne. Vandet svupper om gummistøvlerne, da han stiger ud, og i mudderet ligger planterester og halv-rådne kartofler, som er undsluppet optageren. Det er tydeligvis en høstet kartoffelmark.

"Der er ingen afgrøde her, så her må der ikke reguleres," konstaterer han nøgternt.

Forudsætningerne for reguleringstilladelsen er, at gæssene gør omfattende skade på en afgrøde, og langt de fleste overtrædelser af tilladelserne består netop i, at der ikke er en afgrøde på marken.

”

Overtrædelserne kan skyldes, uvidenhed, men i andre tilfælde er det forsætligt, at man simpelthen er ligeglad.
Rasmus Ahlmann, Naturstyrelsen

Det kan være, fordi den er høstet, som den mudrede kartoffelmark, fordi der kun er en efterafgrøde på marken eller i nogle tilfælde, fordi den slet ikke bliver dyrket. Vilkårene er typisk, at man skal forsøge at skræmme gæssene væk, før man begynder at skyde på dem, men det gælder ikke i den periode, hvor der som nu i november er jagttid på andre gæs.

På den anden side af vejen ser det dog bedre ud: Her er vinterhveden i fin vækst, og dermed er reguleringstilladelsen berettiget.

"Vinterhvede er lige som vinterraps en afgrøde, gæssene kan gøre alvorlig skade på, og det kan koste landmanden mange penge, så forudsætningerne for tilladelsen er opfyldt her," siger Rasmus Ahlmann.

"Men reguleringen må kun ske på marken, hvor der er en afgrøde" tilføjer han. "Selv om den høstede kartoffelmark hører med til det areal, hvor der er søgt tilladelse, så må man altså ikke sidde derovre og skyde på gæssene."

Dialog med jægerne

I forbindelse med stikprøvekontrollerne ringer Naturstyrelsens kontrollører altid til lodsejeren eller den jæger, der har søgt reguleringstilladelse med fuldmagt, og det gør Rasmus nu. Ansøgeren, Søren Baunsgaard Sørensen, er jæger, og det viser sig, at han

netop i dag er på harejagt lige i nærheden.

Søren vil gerne mødes med Rasmus, og i løbet af bare ti minutter kommer han susende i bil og holder ind ved siden af vildtkonsulenten. Han har en hel stribe spørgsmål om regulering, og da Rasmus først har fortalt, at alt er i orden med hensyn til reguleringstilladelsen, får de en lang og god snak om reglerne, om gæssene, og afgrøder, vildtskader og afværgemidler.

"Det var en god start på dagen," konstaterer Rasmus Ahlmann, da Søren er kørt igen. "Her var alt, som det skulle være, så det kan vi kun være tilfredse med."

Efter den første kontrol slipper heldet dog op: De to næste dumper, fordi der ikke er afgrøder på arealerne, hvor der er søgt reguleringstilladelse. I det ene tilfælde er der ganske vist en efterafgrøde, men da den ikke skal høstes, er der ikke noget økonomisk tab ved, at gæssene æder af den. Dermed ender dagen med, at to ud af tre tilladelser er dumpet. På landsplan dumpede halvdelen af de kontrollerede tilladelser i 2024. 14 pct. blev godkendt efter vejledning og 36 pct. bestod uden anmærkning.

Det er ikke godt nok, understreger Rasmus Ahlmann, men dog noget bedre end året før, hvor seks ud af ti tilladelser blev tilbagekaldt ved kontrollen.

Rasmus Ahlmann har trukket tre reguleringstilladelser ud til kontrol. Foto: Ulla Skovsbøl

Bramgæs. Foto: Colourbox

Kontrol med tilladelser i 2023 og 2024

	Tilladelse inddraget	Godkendt efter rådgivning	Godkendt uden anmærkning
2023	62 pct.	21 pct.	17 pct.
2024	50 pct.	14 pct.	36 pct.

Mest udbredte overtrædelse: Søgt tilladelse på arealer uden afgrøde

Afmeld selv din tilladelse til regulering efter høst

En reguleringstilladelse gælder altid kun, når der er en afgrøde på de arealer, hvor man har søgt. Efter høst, er forudsætningen for tilladelsen bortfaldet.

Lodsejere, som har fået tilladelse til at regulere vildt af hensyn til afgrøderne, kan selv afmelde den, når tilladelsen ikke længere er aktuel. Man kan afmelde via indberetningslinket, som står nederst i reguleringstilladelsen.

Det er ikke et lovkrav at afmelde tilladelsen, men ved at gøre det sparer man både sig selv og Naturstyrelsens vildtkonsulenter for besværet ved en eventuel kontrol.

Læs mere om regulering af skadevoldende vildt:
<https://bit.ly/4hCfANE>

Afgræsning på eksisterende naturarealer kan være et middel til at fremme naturligt blomsterflor og biodiversitet. Foto: Camilla Fløjgaard

Den bedste biotopplan skaber ny natur og bevarer den

Den bedste biotopplan er en plan, som styrker den natur, der allerede findes på ejendommen, og som sikrer etablering af ny natur, der får lov til at blive permanent.

Blomsterbræmmer, som sætter kulør på markskel og lyser op i landskabet er flotte at se på, men de gør ikke den store forskel for biodiversiteten. Det gør derimod beplantninger med træer og buske, små søer og levende hegn og andre natu-relementer, som får lov til at ligge uforstyrret gennem lang tid.

Det er den vigtigste konklusion i en stor undersøgelse af effekten af biotopplaner, som forskere fra DCE, Aarhus Universitet har lavet for Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø og afsluttet i februar 2025.

"Vegetationsstriber er det mest populære biotopplan-tiltag, men det er desværre også det, der har mindst effekt på biodiversiteten. Det tiltag, som virker bedst, er at lave en samlet naturplan for ejendommen, men det er omvendt netop det tiltag, som færrest vælger," konstaterer seniorforsker Camilla Fløjgaard, som har ledet arbejdet med undersøgelsen.

Krav ved udsætning af fugle

Biotopplaner og udsætning af fuglevildt hænger tæt sammen,

for alle lodsejere, som vil udsætte mere end 100 fasaner eller agerhøns på deres jord, har pligt til at gennemføre en biotopplan. Den skal indeholde mindst fire forskellige elementer kaldet "biotopplantiltag." Man kan vælge sine tiltag fra en liste med 25 mulige, og planen skal anmeldes til Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø.

Formålet med biotopplanerne er at skabe nye levesteder for vilde fugle og dyr og forbedre de levesteder, som allerede findes. Det er som regel de jagtbare arter, der interesserer ejerne af biotopplan-ejendommene mest, men en biotopplan skal altid være målrettet mindst fire artsgrupper, og af dem skal mindst to være ikke-jagtbare. Det kan for eksempel være padder og krybdyr, fredede fugle eller bestøvende insekter.

De ejendomme, som har pligt til at lave biotopplaner, fordi de sætter meget fuglevildt ud, ligger fortrinsvis på øerne og i Østjylland, og biotopplantiltagene dækker til sammen et areal på ca. 1580 hektar.

"Det er med andre ord et ret lille areal, når vi tænker på, at den grønne trepart i de kommende år skal skabe ny natur på ca. 400.000 hektar landbrugsjord. Set i forhold til det, fylder tiltagene i biotopplanerne ikke meget. Alligevel kan vi bruge den nye viden om effekten af biotopplan-tiltagene i forhold til at fremme biodiversiteten i landbrugslandet og på den jord, der skal tages ud af drift," siger Camilla Fløjgaard.

Vælg permanente tiltag

Forskerne fra Aarhus Universitet har undersøgt i alt 20 biotopplan-ejendomme forskellige steder i landet. På de enkelte ejendomme har de set på forekomsten af planter, leddyr som edderkopper og insekter, fugle og pattedyr i forbindelse med de biotopplantiltag, som har været i brug. Deres konklusioner er tydelige: "Vi kan se, at de mest populære tiltag som vegetationsstriber og barjordsstriber øger artsrigdommen af leddyr og bidrager med nektar til bestøverne. Det gavner dog fortrinsvis de almindelige

”

Vegetationsstriber er det mest populære biotopplan-tiltag, men det er desværre også det, der har mindst effekt på biodiversiteten.
Camilla Fløjgaard, Aarhus Universitet

Bedste biotopplan-råd

- Lav en naturplan for ejendommen
- Skab forbedringer i den eksisterende natur
- Vælg permanente tiltag frem for kortsigtede
- Skab ny natur og lad den ligge

Biotopplanens formål

"At etablere nye og/eller forbedre eksisterende biotoper for at øge omfanget og forbedre kvaliteten af vildtlevende fugles og pattedyrs levesteder, herunder livsvilkår for den naturlige flora og fauna."

Biotopplantiltag kan bl.a. være:

- Vegetationsstriber i marken
- Insektvolde
- Vibelavninger
- Kyllingestriber
- Lærkepletter
- Lysåben vegetation
- Træ- og buskebeplantninger
- Levende hegn
- Etablering af søer
- Etablering af skov
- Stenbunker
- Redekasser
- Naturplan

Foto: Cecilie Lohse Straarup Mielec

arter – altså dem, der allerede i forvejen findes i rigt mål i kulturlandskabet," konstaterer Camilla Fløjgaard.

"De mere permanente tiltag havde en positiv effekt på fuglene, også et par truede arter, og på rådyr og harer. Det vil mange jægere sikkert glæde sig over, men hvis man overordnet vil gøre noget godt for biodiversiteten, så skal tiltagene skabe eller sikre levesteder for de mere sjældne arter. Og det gør man bedst i den eksisterende natur på ejendommen eller ved at opprioritere permanente tiltag," siger hun.

Biotopplantiltag vil dog alt andet lige generelt resultere i en større artsrigdommen end inten-

sivt drevne marker, anerkender Camilla Fløjgaard.

"Men hvis biotopplanerne skal gøre en forskel i forhold til biodiversitetskrisen, så er det noget andet, der skal til, for de fleste biotopplaner gavner primært de mest almindelige arter i stedet for de truede arter, som har mest brug for vores hjælp," siger hun.

Ved at gøre noget godt for de truede arter, gavner man desuden alle arter, også de almindelige, men det omvendte er ikke nødvendigvis tilfældet.

Bevar og styrk det, du har

Camilla Fløjgaards bedste råd til lodsejere, der vil styrke biodiversiteten på deres ejendom, lyder: Prioriter at gøre noget godt for

den natur, du allerede har og bevar den. Har du gammel skov med rådne, væltede træer, så lad den være. Har du naturarealer af en vis størrelse, så sørg for, at der kommer græssende dyr ud i så lang en udbindingsperiode som muligt.

Det næstbedste råd er at skabe nye, permanente biotoper og gerne placere dem tæt på tilgrænsende naturområder, så der skabes størst muligt sammenhængende arealer. Og hvis man endelig vil vælge vegetationsstriber, kan man forbedre deres værdi som levesteder ved at udså hjemmehørende planter og lade striberne ligge flere år i træk.

Rådgivningsrapporten "Biotopplanernes effekt på biodiversiteten" udkom i februar 2025.

Bevar eksisterende natur som fx sumpskov med gamle eller væltede træer. Det har stor værdi for biodiversiteten. Foto: Camilla Fløjgaard

Døde solsorte varsler en fremtid med nye vildtsygdomme

Overvågning af sygdomme hos døde dyr fundet i naturen bliver stadig mere vigtig i takt med, at klima-forandringer, udsætning og indvandring af ikke- hjemmehørende arter bringer nye sygdomme til landet.

Døde solsorte fra alle dele af landet vakte i 2024 bekymring hos Faldvildtovervågningen ved Københavns Universitet og på Statens Seruminstitut. I løbet af året fik Faldvildtovervågningen mere end tusinde telefonhenvendelser om døde solsorte og modtog 87 solsorte til obduktion.

De døde fugle viste sig at være smittet med usutuvirus, som aldrig før er påvist i Danmark. Usutuvirus bliver overført af stikmyg og kaldes derfor "vektorbåren." Sygdommen er desuden en zoonose, altså en sygdom, der kan smitte fra dyr til mennesker.

Ændret klima - nye sygdomme

"Det store antal smittede solsorte indvarsler en tid med nye sygdomsmønstre og nye dynamikker. Det understreger, hvor vigtigt det er at overvåge sygdomme hos de vildtlevende dyr," siger veterinærpatolog Anne Sofie Hammer, der leder Faldvildtovervågningen i Danmark.

"Et varmere klima øger risikoen for nye vektorbårne sygdomme, der ligesom usutuvirus overføres med for eksempel myg eller flåter. Samtidig udsættes mange dyr i natur- og rewildingprojekter. Er der tale om arter, som er nye for Danmark, kan det forskyde sygdomsdynamikken i de vilde bestande", forklarer hun. Det samme gør sig gældende for invasive arter, som i nogle tilfælde selv vandrer ind i landet.

At nye arter, kan føre til nye sygdomsproblemer, blev demonstreret i januar 2025, hvor de tyske myndigheder for første gang i 37 år konstaterede et udbrud af mund- og klovsyge. Smitten brød ud i en besætning med vandbøfler

øst for Berlin. Mund- og klovsyge er en meget alvorlig, smitsom sygdom for klovbærende dyr som køer, bøfler, grise og får. Den kan også ramme hjorte og vildsvin, men smitter ikke mennesker.

Faldvildt overvåget i 90 år

Faldvildtovervågningen, som Anne Sofie Hammer er leder af, er finansieret af jagttegnsmidler. Ordningen bliver administreret af Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø, og Københavns Universitet har siden 1. juli 2023 haft kontrakt på opgaven med at obducere og undersøge dødfundne dyr indsendt af borgere fra hele landet.

I 2024 fejrede Faldvildtovervågningen 90 års fødselsdag, men intet tyder på, at den bliver lagt i graven foreløbigt, for undersøgelser af dødfundne dyr er en genvej til at opdage nye sygdomsproblemer i en tidlig fase.

"Når vi får døde solsorte ind, kan vi for eksempel også teste for et andet virus, som tit følges med usutu: West Nile Virus, på dansk kaldet vestnilfeber. Det er en alvorlig zoonose, som kan være dødelig for mennesker og heste og flere fuglearter. Den har vi heldigvis ikke fundet endnu," siger Anne Sofie Hammer.

Både usutu og vestnilfeber bliver spredt med myg, mens blod-sugende mitter overfører andre af de nye vektorbårne sygdomme, for eksempel bluetounge virus, som er alvorlig for drøvtyggere. Flere hundrede danske kvægbesætninger blev smittet med den i 2024.

"Vi er meget opmærksomme på, om denne virus også smitter hjortene, så vi har indsamlet prøver fra hjortevildt over hele landet, for at kunne følge med i

Solsorte døde i tusindvis af usutuvirus i 2024. Foto: Colourbox

det. Vi har endnu ikke konstateret bluetounge hos hjorte, men vi har påvist det hos europæisk bison i Danmark. Europæisk bison er en af de arter, der udsættes som naturpleje," forklarer Anne Sofie Hammer.

Råvildtsyge og harepest

Mange af de dyr, Faldvildtovervågningen modtager, har dog mere velkendte lidelser. Hos hjortevildtet er det fortsat den såkaldte råvildtsyge med voldsom diarree og afmagring, der dominerer billedet. Der er stadig fugleinfluenza blandt vildtlevende fugle, og enkelte pattedyr bliver smittet. Blandt ræve finder patologerne blandt andet fransk hjerteorm, hundesyge, ræveskab og i et tilfælde hjøpatogen influenza. Hos harer blev der både i 2023 og 2024 fundet harepest, som også er en zoonose, der kan smitte mennesker.

"Zoonoserne skal vi holde særligt godt øje med af hensyn til de mennesker, der arbejder eller færdes meget i det fri. Derfor er det så vigtigt, at vi modtager indberetninger om døde dyr fundet i naturen, og ikke mindst at vi har mulighed for at obducere dyr, der er døde af sygdom," understreger Anne Sofie Hammer.

”

Et varmere klima øger risikoen for at nye vektorbårne sygdomme som usutuvirus overføres med for myg eller flåter. Veterinærpatolog Anne Sofie Hammer

Hvad er faldvildt?

- Dødfundne vilde dyr
- Strandede havpattedyr
- Dyr nedlagt ved jagt med tegn på sygdom

Hvor kan du indlevere døde dyr?

Naturstyrelsens lokale enheder efter aftale. Kontakt: <http://bit.ly/3CretBt>
Patologivagten ved Københavns Universitet efter aftale:
Telefon: 9350 9280
Mail: vildt@sund.ku.dk

Læs mere
<https://bit.ly/3EtpITZ>

300 stykker hjortevildt bliver nu undersøgt for PFAS. Foto: Jonas Kildegaard

Fugle og hjortevildt undersøges for PFAS

Et stort antal vilde fugle og hjorte bliver nu undersøgt for deres indhold af PFAS. Undersøgelserne skal være med til at skabe overblik over, hvordan de sundhedsskadelige stoffer er spredt i miljøet.

Vævsprøver fra 189 fugle og 300 stykker hjortevildt skal undersøges for PFAS og derved være med til at sikre mere præcis viden om, hvor udbredte PFAS-stofferne er i vildtkød. Undersøgelserne omfatter et udvalg af de mest udbredte PFAS-stoffer. PFAS er ikke ét stof, men en betegnelse for mere end 10.000 forskellige fluorholdige forbindelser, som er sundhedsskadelige for både dyr og mennesker, og som ophobes i kroppen og i fødekæderne.

Gennem mange år har PFAS været brugt i vidt forskellige produkter fra brandskum og gulvtæpper til stegepander og regntøj. PFAS-stofferne bliver kun langsomt nedbrudt, og derfor bliver de ofte kaldt for evigheds-kemikalier.

Problematisk fuglelever

Baggrunden for det aktuelle fokus på PFAS i vildt er først og fremmest, at der i 2022 blev fundet et meget højt PFAS-indhold i et mindre antal ænder skudt på Agger Tange og Harboøre Tange. Det var især lever fra fuglene, som var problematisk, fordi PFAS-indholdet langt overskred grænseværdierne. Det samme var tilfældet for nogle kødprøver. Derimod var indholdet af PFAS i vildt fra andre steder i landet ikke alarmerende.

De nye undersøgelser er mere omfattende end undersøgelserne i 2022. Dels indgår der nu et meget større antal af både fugle og pattedyr, dels er der denne gang indhentet prøver fra flere steder rundt om i landet over to jagtsæsoner. Fuglene blev skudt i jagtåret 2023/24, og hjortevildtet i det følgende jagtår. Analysearbejdet er stadig i gang og bliver først færdigt i løbet af 2025.

Det er Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø, som står bag kortlægningen af PFAS i fugle og hjortevildt, og arbejdet er finansieret via

den nationale PFAS-handlingsplan. Når resultaterne foreligger, er det Fødevarestyrelsen, som tager stilling til, om der skal udarbejdes en vejledning med anbefalinger til forbrugerne om brugen af vildtkød i maden. Fødevarestyrelsen arbejder desuden sammen med forskere fra Danmarks Tekniske Universitet (DTU) og fra Aarhus og Aalborg universiteter om at undersøge PFAS i fasaner og harer. Disse undersøgelser bliver afsluttet i 2027.

PFAS og den nationale handlingsplan

- PFAS er en samlet betegnelse for mindst 10.000 forskellige fluorholdige stoffer.
- Stofferne er syntetisk fremstillede og har været brugt i industrien siden 1950'erne fx i fødevareemballage, brandslukningsskum, maling, overfladebehandling og imprægnering.
- Stofferne kan skade miljø og sundhed. De nedbrydes meget langsomt og ophobes i miljøet, i dyr og i mennesker.
- Undersøgelserne af PFAS i vildtkød bliver betalt via den nationale PFAS-handlingsplan, som Folketinget har vedtaget for 2024-2027.
- Det skal afsættes i alt 404 mio. kr. til handlingsplanen, som bl.a. skal gå til oprensning af PFAS-forurenede grunde, rensning af drikkevand og etablering af et PFAS forskning- og leverancecenter.

Foto: Colourbox

Jagtåret i tal: Vildtudbyttet forsætter sit langvarige fald

Udbyttet i dåvildt og kronvildt er vokset markant gennem en årrække, og jagtåret 2023/24 er ingen undtagelse. Foto: Jonas Kildegaard

Det samlede vildtudbytte faldt i 2023/24 i forhold til det foregående jagtår. Kronvildt og dåvildt var dog igen markante undtagelser fra den generelle tendens.

Jagtåret 2023/24 følger sig ind i en lang række af år med fald i vildtudbyttet. Udbyttet svinger ganske vist fra år til år, men i det store billede er det nu faldet gennem fem årtier siden den historiske top i jagtåret 1968/69, hvor jægerne nedlagde i alt fire millioner dyr. I 2023/24 var tallet til sammenligning kun 1,6 millioner, og det svarer til et fald på 9,7 procent i forhold til året før.

Antallet af nedlagte pattedyr var 5.000 mindre svarende til 3 procent, mens udbyttet af fugle faldt med 10,4 procent til godt 167.000. Tallene fremgår af den rapport, som DCE, Aarhus Universitet hvert år udarbejder for myndighederne – nu Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø – på baggrund af jægernes lovpligtige indberetning af vildtudbytte.

"Vi kan se et overraskende stort fald fra sidste år til i år, men vi har

ikke nogen entydig forklaring," siger seniorforsker Thomas Kjær Christensen, DCE, Aarhus Universitet, som har udarbejdet årets rapport om vildtudbyttet.

Stor tilbagegang for fuglevildt

"Det, som springer mest i øjnene, er, at det store fald er sket på fuglevildtet. Her ser vi dog ofte store variationer fra år til år, fordi både forekomsten af fugle og jægernes aktivitet er afhængige af vejret. Et meget koldt og vådt efterår giver tit et fald i udbyttet af fugle," forklarer Thomas Kjær Christensen.

Efteråret 2023 var meget vådt, og alene i oktober faldt der 150 mm regn. Vejret kan dog ikke entydigt bruges som forklaring, da statistikken viser tilbagegang for fasan, gråand, krikand, ringdue og krage, mens der blev nedlagt flere svømmeænder af forskellige

arter og flere gæs med bramgås som sæsonens højdespringer. Bramgåsen er fredet og må kun nedlægges ved regulering med tilladelse fra Naturstyrelsen.

Fortsat fald for råvildt

Selv om udbyttet af pattedyr i gennemsnit er faldet mindre end udbyttet af fugle, er der for nogle arters vedkommende tale om store fald med råvildt som det mest markante eksempel. Udbyttet af rådyr er med få undtagelser faldet konstant og mere end halveret, siden det toppede i 2009 med 132.000 dyr. Til sammenligning lå der kun omkring 68.000 rådyr på vildtparaderne i 2023/24. Det er en tilbagegang på 7,3 procent i forhold til året før.

En del af forklaringen ligger med stor sandsynlighed i sygdom og mistrivsel i råvildtbestandene i de samme 15 år. Faldvildtordnin-

**Læs vildtudbytte-
terapporten for
2023/24:**

[https://
bit.ly/4atcwRq](https://bit.ly/4atcwRq)

**Læs artiklen:
"Danish hun-
ting in the light
of unique citizen
science bag sta-
tistics spanning
80 years" af Hans
Meltøfte og An-
ders P. Tøttrup.
European Jour-
nal of Wildlife
Research, 2024
(på engelsk)**

[https://
bit.ly/42mv6sB](https://bit.ly/42mv6sB)

gen, som drives af Københavns Universitet for Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø, konstaterede igen i 2024, at mange rådyr fortsat lider af kronisk diarré og afmagring. Trods adskillige undersøgelser og forskningsprojekter er det ikke lykkedes at finde én præcis årsag til den såkaldte "råvildtsyge".

Lokalt kan noget af faldet dog muligvis forklares med fremgangen for det store hjortevildt, mener Thomas Kjær Christensen.

"Bestandene af kronvildt og dåvildt vokser meget i disse år, og muligvis fortrænger det store hjortevildt råvildtet på nogle af dets levesteder. Desuden kan man forestille sig, at nogle jægere nu foretrækker kronvildtjagt fremfor jagt på råvildtet," siger han.

Uanset om disse overvejelser holder stik, er det en kendsgerning, at der år for år bliver skudt stadig mere kronvildt og dåvildt i Danmark. I den seneste jagtsæson drejede det sig om mere end 10.000 krondyr og mere end 12.000 dådyr svarende til en stigning på henholdsvis 4,9 og 4,1 procent i forhold til året før.

Årsager til fald i udbyttet

Det findes ikke én altoverskyggende grund til, at det samlede vildtudbytte falder, men flere forklaringer kan spille ind. En af dem er artsfredninger. Siden vildtudbyttet kulminerede i 1970'erne, er en række arter, ikke mindst fuglearter, blevet fredet, så der ikke længere er jagttid på dem.

En anden forklaring, som er dokumenteret af mange undersøgelser gennem årene, er udviklingen i landbruget og den generelle arealanvendelse i Danmark siden 2. verdenskrig. Mekaniseringen, brugen af kunstgødning og sprøjtemidler, større marker og mere ensidige sædskifter har forringet vilkårene for markvildtet, og mange levesteder for arterne i det åbne land er forsvundet.

Samtidig har den intensive brug af gødning ført til stor udvaskning af næringsstoffer, som påvirker havmiljøet og dermed de arter, der er indgået i havets økosystemer – blandt andet havfuglene. Endelig har jægerne og de fore-

Vildtudbyttet i 2023/24 i hovedtal

- Antal jægere, som har løst jagttegn i 2023/24: 172.433
- Det samlede udbytte var 1.601.358 stykker vildt
- Udbyttet er faldet med 172.116 dyr i forhold til året før
- Tilbagegangen i udbyttet af pattedyr: 3 procent
- Tilbagegang i udbyttet af fuglevildt: 10,4 procent
- Fuglevildt: Især tilbagegang for fasan, gråand, krikand, ringdue og krage
- Stor stigning i regulering af bramgæs og skarv
- Udbyttet af kron- og dåvildt steg til mere end hhv. 10.000 og 12.000 dyr
- Udbyttet af rådyr falder fortsat og ligger nu omkring 68.000 individer

trukne jagtformer også ændret sig på en måde, som kan påvirke udbyttet.

Signalement af en jæger

Da vildtudbyttet i Danmark kulminerede i 70'erne, var den typiske jæger en yngre mand på cirka 30 år. Det konstaterede Hans Meltofte og Anders P. Tøttrup i 2024 i en videnskabelig artikel om udviklingen i jagten og vildtudbyttet over en 80-årig periode. På baggrund af statistik og demografiske undersøgelser giver de blandt andet et signalement af den typiske danske jæger gennem tiden. Og signalementet har ændret sig markant.

De unge jægere fra 1970'erne er blevet ældre, uden at der er kommet så mange nye unge til. I begyndelsen af 1990'erne var den typiske jæger således mellem 30 og 50 år, og i 2024 var prototypen på en jæger i Danmark stadig en mand – nu bare ældre. Styrelsens statistik over jagttegnsløserne viser, at seks ud af ti jægere sidste år var mænd over 50 år, og næsten 17 procent var mænd over 70 år.

Delta-gerne i dagens jagtselskaber har også ofte en anden baggrund, end jægerne havde tidligere. Demografiske undersøgelser har ifølge Meltofte og Tøttrup vist, at to ud af tre jægere i 1940'erne kom fra landet, mens flertallet i dag er byboer. Denne udvikling kan måske være med

til at forklare, at nogle jagtformer er gået af mode, og at det ændrede jagtmønster påvirker jagtudbyttet af forskellige arter.

Det gælder for eksempel den traditionelle strand- og havjagt på især andefugle. Denne jagt på fiskeriterritoriet er gratis og derfor attraktiv, hvis man er ung og uden en bugnende bankkonto. Til gengæld kræver den mere tid, tålmodighed og bedre fysik end de jagter, hvor man fortrinsvis sidder på sin post i et jagttårn. Med andre ord: Den var attraktiv, da jægerne var unge mænd fra landet, som var vokset op med jagt, men mindre populær for nutidens midaldrende kontorfolk fra byen, som måske primært er medlemmer af et jagtkonsortium af sociale årsager. Det sætter spor i vildtudbyttestatistikken.

”

Vi kan se et overraskende stort fald i vildtudbyttet fra sidste år til i år, men vi har ikke nogen entydig forklaring.

Seniorforsker Thomas Kjær Christensen, DCE, Aarhus Universitet

Ænder er blandt de fugle, jægerne nedlagde færre af i det seneste jagtår. Foto: Colourbox

Tal om jagt

Dansk vildtudbyttestatistik er unik på grund af sin alder og sit omfang. Ingen andre steder i verden kan man sætte tal på jagten, jægerne og vildtudbyttet 80 år tilbage i tiden.

Hvert år siden 1941 har jægerne i Danmark haft pligt til at indberette deres vildtudbytte, og derfor repræsenterer den danske vildtudbyttestatistik en guldgrube af viden både for forskere og lægfolk.

Der er ikke andre lande, hvor det på nationalt plan er muligt at sætte tal på udviklingen i jagten og vildtudbyttet over en 80-årig periode, sådan som det er i Danmark. Desuden har den såkaldte vingeundersøgelse siden 1982 givet forskerne et meget værdifuldt indblik i, hvordan køns- og alderssammensætningen i fuglebestandene udvikler sig.

Når udbyttet er et rundt nul

Siden 2014 har jægerne skullet indberette udbytte for at kunne forny deres jagttegn, uanset om de har skudt noget eller ej. Har man ikke været på jagt, eller bare ikke nedlagt noget, skal man indberette et rundt

nul, og også på det punkt rummer statistikken interessante oplysninger:

Sidste år løste 172.433 jægere jagttegn og indberettede udbytte, men mindre end halvdelen – 45,8 procent – havde faktisk nedlagt vildt. Det er et bemærkelsesværdigt lavt tal, konstaterer seniorforsker Thomas Kjær Christensen, som har stået for vildtudbytte rapporten over en årrække. Han har ikke tidligere set så lavt et tal.

Kvinder nedlægger mindre end mænd

Statistikken viser også, at syv procent af jægerne sidste år var kvinder, og kvinderne er ikke alene stærkt underrepræsenterede – de nedlægger også hver især langt mindre vildt end de mandlige jægere. De mænd, som havde et vildtudbytte, indberettede i gennemsnit 23,2 dyr, mens det tilsvarende tal for kvindelige jægere kun var 11,1. Årsagen til den store forskel er ikke undersøgt nærmere.

Jagtudbytte af pattedyr i de fire seneste jagtsæsoner

Vildtart	2020/21	2021/22	2022/23	2023/2024 *)
Krondyr	9.861	9.852	10.583	10.969
Dådyr	10.731	10.717	12.141	12.433
Sika	564	585	626	604
Rådyr	89.659	78.626	74.916	68.380
Muflon	111	96	112	100
Vildsvin	266	177	139	156
Hare	30.339	27.422	29.731	28.857
Vildkanin	5.975	6.059	6.849	8.386
Bisamrotte	24	9	9	2
Sumpbæver	1	4	0	1
Ræv	33.028	23.011	25.123	23.761
Mårhund	11.041	8.947	7.536	6.910
Vaskebjørn	5	4	6	1
Ilder	553	233	271	177
Mink	1.474	773	713	598
Husmår	2.484	1.948	1.179	932
Pattedyr i alt	196.116	168.463	169.934	162.267

*) Tallene for 2023/24 er foreløbige og opgjort i maj 2024. De endelige tal bliver offentliggjort i det kommende års vildtudbytte rapport.

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø har nu ansvaret for indsamling af data om vildtudbyttet, men indberetningerne bliver som hidtil analyseret af forskere ved DCE, Aarhus Universitet og samlet i en database. Databasen går helt tilbage til 1941 og indeholder de officielle tal for vildtudbyttet af de til enhver tid jagtbare arter nedlagt i Danmark.

Gå på opdagelse i de mange spændende tal om jagt:

<https://bit.ly/3PO6voS>

Foto: Ulla Skovsbøl

Nye bekendtgørelser for vildtreservaterne på vej

Mariager Fjord og Sødring Vildtreservat fik ny bekendtgørelse i 2024, og i 2025 står reservaterne Augustenborg og Nexø for tur. Derefter venter Vadehavet.

De mange vildtreservater rundt om i hele Danmark har hver sin bekendtgørelse, og mange af dem skal have et stort eftersyn i løbet af de kommende år. Processen kom et skridt videre i 2024, hvor en ny version af bekendtgørelsen om Mariager Fjord og Sødring Vildtreservat trådte i kraft.

I 2025 forventer Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø, at revisionen af bekendtgørelserne for Augustenborg Vildtreservat i Sønderjylland og Nexø Vildtreservat på Bornholm bliver afsluttet. Derefter står Vadehavs-bekendtgørelsen for tur.

Reservatbekendtgørelser fastlægger grænserne for de enkelte reservater og reglerne for de aktiviteter, som må foregå i dem. Der kan for eksempel være jagtforbud, begrænsninger for motorbådsjagt,

sejlads, eller slet og ret færdselsforbud i bestemte perioder.

Lang, kompleks proces

Processen med revision af bekendtgørelserne har allerede strakt sig over adskillige år og vil fortsætte mange år frem, selv om flere organisationer gerne så, at det gik hurtigere.

"Vi får af og til kritik fra interessenter, der har svært ved at forstå, hvorfor revisionen går så langsomt, men det er der flere grunde til", siger specialkonsulent Viktor Bech Pedersen, der er tovholder for revisionsprocessen i Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø.

"Processen med at udarbejde de nye bekendtgørelser er administrativt blevet tungere end i reservaternes barndom. De offentlige høringer er vigtige, men ofte tidskrævende, og vi har heller ikke

de samme ressourcer til rådighed for reservatarbejdet, som man havde i 90'erne. Desuden er der mange flere forskellige rekreative aktiviteter i områderne i dag, som bekendtgørelserne skal tage højde for," forklarer han.

De rekreative aktiviteter, som kan forstyrre især fugle i reservaterne, er for eksempel nye sportsgrene som kitesurfing, paddle board og drageflyvning. Havkajakker på langfart var også et ret ukendt fænomen for tyve år siden.

”

Revisionen af bekendtgørelser er administrativt blevet tungere end i reservaternes barndom.

Specialkonsulent
Viktor Bech Pedersen

Nye reservat-bekendtgørelser på vej

- Bekendtgørelse om Nexø Vildtreservat
- Bekendtgørelse om Augustenborg Vildtreservat
- Bekendtgørelse om Vadehavet

Prisen på prøver i 2025

Den 1. januar 2025 trådte en ny jagttegnsbekendtgørelse i kraft - men uden prøvegebyrer. Dem finder du nu på nettet på jagttegn.dk, hvor de løbende bliver opdateret.

En af de allerførste bekendtgørelser vedrørende jagt, som jagtens nye minister, Jeppe Bruus, satte sit navn under, var den nye jagttegnsbekendtgørelse. Den blev underskrevet af ministeren den 9. december 2024 og trådte i kraft den 1. januar 2025.

Hvis man vil have et overblik over gebyrerne på jagtens prøver, kigger man dog forgæves i den nye bekendtgørelse. Da gebyrerne er omkostningsbestemte og løbende kan ændre sig i takt med den almindelig pris- og lønudvikling, er de fjernet fra lovteksten. Nu fremgår de i stedet af hjemmesiden for Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø. Der finder du dem lettest via adressen jagttegn.dk.

Prøvegebyrerne dækker udelukkende udgifterne ved at afholde prøverne - det vil sige løn til de prøvesagkyndige og leje af skydeanlægget.

Gebyrer for jagtens prøver 2025

- Buejagtprøven: 560 kr.
- Haglskydeprøven: 268 kr.
- Jagtprøven: 449 kr.
- Riffelprøven: 264 kr.
- Falkonerprøven: 500 kr. (uændret)

Pris for jagttegn

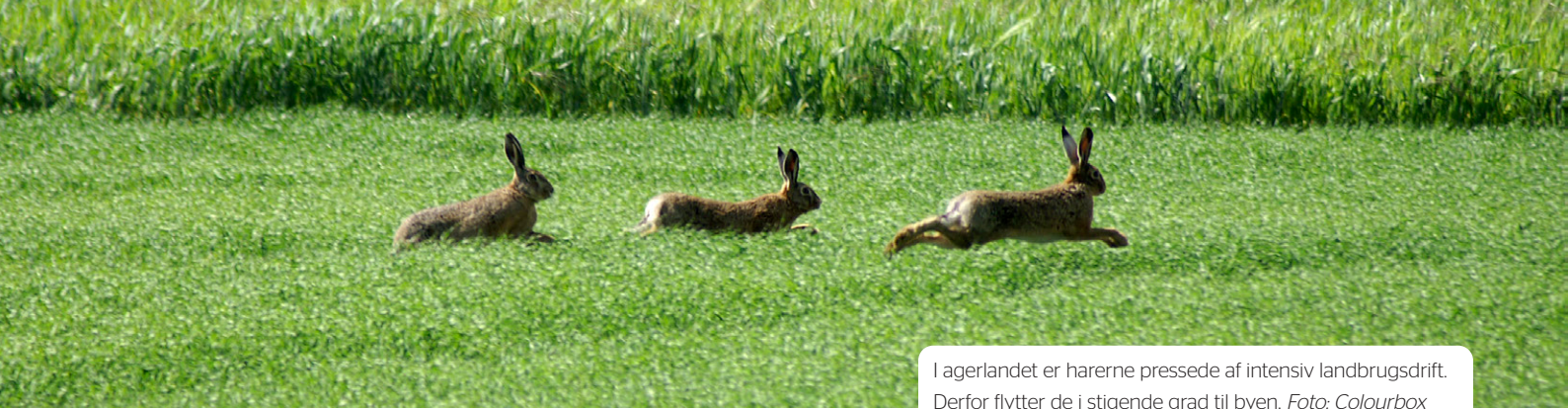
- Jagttegn: 650 kr.
- Obligatorisk jagtforsikring: 30 kr.
- **I alt 680 kr. pr. år**

Foto: Colourbox

Læs Jagttegns-bekendtgørelsen:
<https://bit.ly/4h2HQJn>

Læs alt om jagtens prøver på
www.jagttegn.dk

I agerlandet er harerne pressede af intensiv landbrugsdrift. Derfor flytter de i stigende grad til byen. Foto: Colourbox

Forskning støttet af jagttegnsmidler

Droner finder flere harer i landskabet

Undersøgelser fra Aalborg Universitet viser, at droner med termisk kamera kan finde 2,5 gange så mange harer i landskabet som traditionel overvågning med såkaldt vildtlysning.

De frivillige jægere, som kører rundt om natten og tæller harer i projektørlys, kan nu med fordel få teknisk assistance til indsatsen. Et forskningsprojekt ved Aalborg Universitet har med støtte fra jagttegnsmidlerne påvist, at overvågning med droner udstyret med termisk kamera er et effektivt supplement eller ligefrem alternativ til den traditionelle vildtlysning. Det er godt nyt i forhold til overvågningen, mener seniorforsker Sussie Pagh, som har ledet forskningsprojektet.

"Det er vigtigt at finde nye og bedre metoder til monitorering af harerne, fordi bestandene er hårdt pressede. Med bedre overvågningsdata får vi en mere præcis viden om, hvor der er mange harer, og det har betydning i forhold til arbejdet med at udvikle de habitater, hvor harerne trives," siger hun.

Det er frivillige jægere fra Danmarks Jægerforbund, som står for vildtlysningen. De kører gennem landskabet om natten med 10-15 km i timen og lyser ud over markerne med billygterne eller en kraftig projektør. Harerne er natakative dyr, som færdes på markerne i mørket, og jægerne kan tælle dem, når hareøjnene reflekterer projektørlyset.

Sussie Pagh mener, der fortsat vil være brug for jægerens indsats med vildtlysningen, men den kan med fordel kombineres med droneovervågningen. Dronerne har den fordel, at de kan dække meget store områder på kort tid, og de er ikke afhængige af veje, men kan tælle harer i uvejsomt terræn, hvor biler ikke kan køre. Desuden forstyrrer de langt mindre end en bil med kraftige lygter.

Tilbagegang i seks årtier

Interessen for at finde nye metoder til overvågning af harerne udspringer af, at bestanden er gået kraftigt tilbage igennem mere end 60 år. Det er almindeligt anerkendt, at udviklingen i landbruget er den vigtigste årsag til tilbagegangen. Harernes levesteder og fødemuligheder i det åbne land er forsvundet i takt med, at

landbruget er blevet mere intensivt, og levende hegn og andre småbiotoper er forsvundet fra landskabet.

Vildtudbyttet er en indikator for udviklingen i bestanden, og udbyttet er faldet drastisk til under 30.000 harer om året sammenlignet med et udbytte på næsten en halv million harer i perioden fra 1940 til 1960. Vildtudbyttet giver dog ikke et præcist billede af udviklingen, fordi både jagtlovgivningen og interessen for harejagt har ændret sig i samme periode. Netop derfor er det vigtigt at finde nye overvågningsmetoder, som kan give et realistisk billede af bestanden, og her kan dronetælling komme til at spille en rolle, påpeger Sussie Pagh.

Haren flytter til byen

Det er dog ikke nok at finde nye metoder til at tælle harerne på landet, for i takt med at levestederne forsvinder, flytter en del af de små hurtigløbere med de lange ben og ører til byen, hvor parker, villahaver og store græsplæner ved boligblokkene giver bedre levesteder.

Aalborg Universitet har derfor i samme projekt prøvet at finde en metode til overvågning af byharerne. I en artikel i Jyllands-Posten opfordrede de borgere i Aarhus og Aalborg til at henvende sig, hvis de havde set harer indenfor 100 meter fra en bebyggelse, og kort efter væltede det ind med mere end 1500 mails om hareobservationer i de to byer.

De mange henvendelser bekræftede antagelsen om, at harer er blevet meget almindelige i byerne, at de yngler og trives, og at de giver byboerne mange gode naturoplevelser i boligområderne.

Vildtlysning og droner er ikke egnet til overvågning af byharerne, så i stedet afprøvede projektet, om håndholdte termiske kikkerter med kamera kunne bruges. De viste sig at være brugbare. Og i kombination med den traditionelle vildtlysning vil de to nye metoder kunne give et langt mere præcist billede af harebestanden i Danmark, konkluderer Sussie Pagh.

Det er vigtigt at finde nye og bedre metoder til monitorering af harerne, fordi bestandene er hårdt pressede.

Seniorforsker Sussie Pagh

Læs forskningsrapporten om monitorering af harer:

<https://bit.ly/4hsKWpS>

Jagttegnsmidler støtter mange formål

Jagttegnsmidlerne bliver blandt andet brugt på forskning, som understøtter myndighedernes vildtforvaltning og sikrer ny viden om jagtbare og fredede arter.

Hvert år skal en jæger indløse sit jagt tegn for at have ret til at gå på jagt i Danmark. Det koster i 2025 i alt 680 kr. i afgift inklusive den obligatoriske forsikring. Statens indtægter fra jagttegnafgiften bliver brugt til en bred vifte af formål, som vedrører jagt og vildtforvaltning.

En vis del af jagttegnsmidlerne går hvert år til forskning, som sikrer ny viden om dyrearterne i Danmark og forvaltningen af dem. Det sker dels gennem faste kontrakter med forskellige forskningsinstitutioner, dels via en projektpulje, som udbydes med mellemrum. Projektpuljen var senest åben for ansøgninger i 2023, hvor 5,5 millioner kroner blev fordelt mellem ti projekter. Aalborg Universitets udvikling af nye metoder til overvågning af harebestanden var ét af de ti projekter, et andet var Aarhus Universitets undersøgelser af havørnes prædation på edderfugle.

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø, der har overtaget jagtområdet fra Miljøstyrelsen,

har desuden en række kontrakter med forskningsinstitutioner, som også er finansieret af jagttegnsmidler. Det gælder eksempelvis kontrakten med DCE ved Aarhus Universitet om forskningsbaseret myndighedsbetjening på jagt og

vildtforvaltningsområdet, faldvildtkontrakten med Københavns Universitet og kontrakten med Naturhistorisk Museum Aarhus og Aarhus Universitet om overvågning af ulvebestanden i Danmark.

Se rapporter fra projekterne her:

<https://bit.ly/4OrCYq3>

Et af de projekter, som fik udbetalt støtte fra jagttegnsmidlerne i 2024 var Aarhus Universitets undersøgelse af havørnes prædation på edderfugle. Foto: Colourbox

Jagttegnsmidlerne

- Jagttegnadministrationen
- Naturstyrelsens tilsyn og administration vedrørende lovgivning om jagt- og vildtforvaltning
- Miljøstyrelsens håndhævelse og administration af lovgivningen vedrørende jagt og vildtforvaltning
- Kontrakter vedrørende forskning, uddannelse og formidling, herunder formidlingspulje.
- 100 kr. pr. jagt tegn til naturforvaltning som forvaltes af Naturstyrelsen

Foto: Colourbox

Tilskud til formidling

2024 var der 1,5 millioner kroner i Puljen til formidling om jagt og vildtforvaltning. Puljen kan søges af landsdækkende jagtforeninger med mindst 1000 betalende medlemmer. Lokale foreninger kommer således ikke i betragtning, og det samme gælder Facebook Communities og lignende, som er gratis for brugerne.

Pengene blev fordelt mellem fire støtteberettigede ansøgere: Danmarks Jægerforbund, Foreningen af Danske Buejægere, Nordisk Safari Klub og foreningen Stående jagthunde i Danmark.

Støtten skal bruges til trykning af medlemsblade, porto og distribution. Desuden kan man få støtte til kameraudstyr, software og lignende, som skal bliver brugt i formidlingsarbejdet.

Læs mere om tilskud via jagt-tegnsmidlerne:

<https://bit.ly/4hqzFX8>

NYTTIGE ADRESSER

Administration af jagt- og vildtforvaltningsloven

STYRELSEN FOR GRØN AREALOMLÆGNING
OG VANDMILJØ
Tolderlundsvej 5
5000 Odense C
Tlf. 72 54 40 00
Web: www.sgav.dk

Lokale vildtkonsulenter

NATURSTYRELSEN
Find de lokale vildtkonsulenter her:
<https://bit.ly/42gELid>
Åbningstid: Man.- tors. 8.30-16.00, fre. 8.30-15.00.

Udstedelse af jagttegn

STYRELSEN FOR GRØN AREALOMLÆGNING
OG VANDMILJØ

Jagttegnsekspeditionen

Tolderlundsvej 5
5000 Odense C
Tlf. 7254 2424 (kl. 9-12)
Web: www.jagttegn.dk

Ved henvendelser pr. e-mail:

Oplys dit fulde navn, adresse, fødselsdato og evt.
ID-nummer på dit jagttegn. Det letter ekspeditionen.